

De Natuurvriend

Mededelingenblad van de KNNV afd. Gouda e.o.

Natuurvereniging
KNNV
Gouda e.o.

Nummer 2026-2

Inhoud

Blad en Afdeling	3
Van de voorzitter	4
Van de Redactie	5
Een nieuw bestuurslid stelt zich voor	6
2026 is het Jaar van de Steenuil..	8
Filmavond Infocentrum Heempad: natuur die we ons herinneren.....	10

Kolibrievlinders uit eigen tuin	12
De Plantennamen info site van Maarten	16
Onderzoek naar libellen in Gouda	19
Activiteitenprogramma 2e trimester 2026	21
Publieksactiviteiten KNNV en IVN:	26
Fotoverantwoording	27

Azuurwaterjuffer

(HB)

Steenuil

(MvR)

Kolibrievlinder

(MvdH)

Weidevogel kuikens (EvdK)

Blad en Afdeling

De Natuurvriend is het mededelingenblad van de Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging (KNNV), afdeling Gouda en omstreken. Het blad verschijnt driemaal per jaar in januari, mei en september. De KNNV heeft tot doel om natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming in verenigingsverband te bevorderen. Dit gebeurt door middel van excursies, lezingen en werkgroepen. In Gouda zijn 8 werkgroepen actief.

Contributie

Gewone leden: € 38,00
Huisgenootleden (zonder Natuurvriend en Natura) en jeugdleden: € 18,00
Bankrek. NL60 TRIO 0320 0373 63
t.n.v. KNNV afd. Gouda e.o. te Gouda.
Opzeggen lidmaatschap: voor 1 november bij de ledenadministratie.

Bestuur

Voorzitter

Frans Kingma
voorzitter@gouda.knnv.nl

Secretaris

Lourien van der Hoek
secretaris@gouda.knnv.nl

Penningmeester

Barry de Vries
penningmeester@gouda.knnv.nl

Ledenadministratie

Martijn van den Hoek
ledenadministratie@gouda.knnv.nl

Activiteitencoördinator

Michiel Leegwater
activiteitencoordinator@gouda.knnv.nl

Redactie De Natuurvriend

Cecilia Kregting
redactie@gouda.knnv.nl

Coördinatoren Werkgroepen

Natuurbeschermingswerkgroep

Frans Kingma
voorzitter@gouda.knnv.nl

Plantenwerkgroep

Peter Duits
plantenwerkgroep@gouda.knnv.nl

Vlinderwerkgroep

Marcel Mikkers
vlinderwerkgroep@gouda.knnv.nl

Vogelwerkgroep

Korina Jongenelen
vogelwerkgroep@gouda.knnv.nl

Werkgroep Natuuracademie

Reeuwijkse Plassen IVN/KNNV
IJsbrand Swart

Werkgroep Natuuractiviteiten

Michiel Leegwater
activiteitencoordinator@gouda.knnv.nl

Werkgroep Tuinambassadeurs

Marjolein Heesters
tuinambassadeurs.gouda@gmail.com

Werkgroep Zoetwaterbiologie

Annemarie van Putten
amvanputten@hetnet.nl

Kopij volgende nummer

Per e-mail in Word naar Cecilia Kregting
redactie@gouda.knnv.nl
vóór resp. 15 april, 15 augustus en 15 december

Website

<https://www.gouda.knnv.nl>

Van de voorzitter

Het is weer volop genieten van mijn lente tuin. De voorjaarsbloemen laten zich weer zien in al hun pracht. De fruitbomen bloeien, hommels, vlinders, zweefvliegen: een feest van herkenning. De merel zingt, de egel scharrelt weer rond en de bruine kikkers hebben na een innige verstrengeling mij weer opgezadeld met hun kroost. Een deel besteed ik uit naar de hongerige salamanders. De aanzienlijke rest kweek ik in aparte bakken op om ze in de steeds meer kikker loze sloten uit te zetten.

Ik ben lang niet de enige die geniet. De app groep “Natuur in de Goudse Regio” deelt dagelijks de mooiste ontdekkingen en ik hoor andere enthousiaste verhalen.

Maar ook de vereniging bloeit. De activiteiten werkgroep organiseerde weer allerlei excursies, naast die de werkgroepen voor hun rekening namen.

De landelijke KNNV viert haar 125-jarig bestaan en wij vieren die dit hele jaar mee.

Ook onze afdeling is alweer flink actief geweest. Zo organiseerde we de “Padden challenge” waarin we de vraag van de gemeente om de oversteekplaatsen van padden, salamanders en kikkers in kaart brachten. We hielden met andere duurzaamheidspartijen een verkiezingsdebat. We overlegden met de gemeente over de (veel becommentarieerde bomenkap), natuur inclusief bouwen, onze rol w.b. “Stem” van de natuur etc. Momenteel zijn we druk bezig (voor de vierde keer) met het voorbereiden van de “Week van de Biodiversiteit” eind mei. Ook zijn we bezig met een advies aan de gemeente w.b. de biodiversiteitsimpuls van het Noorderhout en het ontwerpen van het eerste digitale natuurpad in Gouda. Maar ook in de regio zijn we actief o.a. in het Plassengebied. Naast het publieke domein bestrijken we via onze tuin ambassadeurs ook het particuliere.

De bestuurlijke problemen zijn met maar liefst 3 nieuwe en benoemde bestuursleden grotendeels opgelost. Daarnaast ben ik enorm blij met de komst van een nieuw AB lid, mijn opvolger in 2027.

Rest nog een bestuurslid Communicatie en PR. Dat is door alle bestaande hulp een vrij lichte taak, maar essentieel om onze vereniging nog meer te laten bloeien.

Bij deze wens ik allen een geweldig natuurjaar 2026 toe.

Frans Kingma

Van de Redactie

We merken het in alles. De eerste bomen die al vroeg in het jaar prachtig in bloei staan in frisse kleuren van wit, roze of paars. Andere boomsoorten, de ene sneller dan de andere soort, zien we langzaam veranderen van kale takken, naar het ontspringen van knoppen tot in een groene-waas naar vol in groen blad. We genieten ervan als we de tuin inkijken of naar buiten gaan. De maartse lucht opsnuiven en bolgewassen zoals sneeuwkllokjes en kievitsbloemen zijn gaan bloeien. We zien dat meerdere vogels de grens weer oversteken, de trek! De lila pinksterbloemen met het oranjetipje fladderend eromheen. Het is Lente! We voelen het in alles! De dagen worden langer en de zon nodigt uit om weer naar buiten te gaan. De schoonmaak groot of klein, buiten of in huis kriebelt lekker ouderwets. Het is Lente! Zo ook bij het baltsen van vogels en eenden. Het is een drukte in de lucht van zoemende hommels op zoek naar de opengaande bloemen. En van fladderende vlinders en libellen, die door de licht verwarmde lucht, om elkaar heen dwarrelen. Het is Lente! In de friscgroene weide of aan de plassen zien we dotjes van kleine pluizige jonkies van onze blijvers of zomergasten zoals de kievit, tureluur, scholekster, kemphaan, slobbeend of onze grutto. We gaan naar de polders om die leuke kleine pulletjes en de verfrissing in de natuur te zien. Het is Lente! De vernieuwing die je buiten opmerkt, zie je dit jaar ook terug in ons bestuur. Daar heeft ook een verandering en verfrissing plaats gevonden. Onze vertrouwde penningmeester Marius heeft naar vele jaren zijn penning kunnen doorgegeven aan Barry. Ook Sari, die we allemaal kennen als de kwieke dame van de ledenadministratie, zij heeft haar taken-stokje overgedragen aan Martijn. En Jan die jaren de redacteur was van het boekje De Natuurvriend, had vorig jaar al zijn scherpe blik doorgespeeld naar mij, maar is op 4 maart jl. tijdens de ALV (algemene leden vergadering) pas officieel afgetreden. Jan en Sari, beide zijn op diverse gebieden vele jaren betekenisvol, actief en verdienstelijk geweest binnen en voor onze vereniging. Voor hun verdienstelijke inzet zijn ze beide benoemd als *'erelid'* van onze vereniging. We hopen dat ze daar nog lang van kunnen en mogen genieten. En natuurlijk wensen we de kersvers aangetreden bestuursleden succes met een verfrissende inzetbaarheid en met een nieuwe kijk en creativiteit. Kom, het is tijd, we gaan naar buiten, in ieder geval naar de bloemetjes, libellen en de vlinders. Het is Lente!

Cecilia Kregting

Afscheid Marius Rouwendal (WP)

Jan Uilenbroek (LvdH)

Afscheid Sari Bestebreurtje

(WP)

Martijn vd Hoek

(WP)

Een nieuw bestuurslid stelt zich voor

Op de afgelopen ALV ben ik gekozen tot nieuw bestuurslid van onze afdeling. Ik neem het penningmeesterschap over van Marius en mijn naam is Barry de Vries. Marius: reuze bedankt voor al je inzet de afgelopen 10 jaar.

Ik ben geboren en getogen in Gouda en heb hier ook altijd gewoond. In mijn jeugd was Gouda nog maar een kleine stad. Je hoefde niet ver te gaan om in het buitengebied te komen. Ik heb de stad zien groeien en veranderen: Bloemendaal, Goverwelle, Oosterwei en Westergouwe kwamen erbij. En de natuur veranderde mee. Helaas niet altijd ten goede.

Maar het is niet allemaal kommer en kwel gelukkig. Er is nog heel veel moois te zien. Bijvoorbeeld het Wilgenroosje. Een heel gewone plant, maar is ze niet prachtig! Ze heeft botanische schoonheid en is weelderig, maar ook teer. Daar kun je je alleen maar over verwonderen.

In de derde klas van de lagere school is door een enthousiaste juf het zaadje geplant voor mijn interesse in alles wat groeit en bloeit. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat ik biologie ben gaan studeren, in Utrecht met als specialisatie plantensystematiek. Vele weken heb ik doorgebracht in de botanische tuin in de Uithof om grip te krijgen op al de verschillende kenmerken van de vele inheemse en uitheemse plantenfamilies. Daar heb ik ook mijn man ontmoet. Samen trekken we vaak de natuur in. Hij kijkt vooral omhoog met een verrekijker, ik naar de grond, vaak met loep en spiegel. Door hem ben ik eind 80er jaren betrokken geraakt bij de Vereniging voor Landschapsbeheer Vleuten-De Meern. Wilgen knotten, houtsingels en grienden afzetten, riet maaien, enz. Allemaal enthousiaste vrijwilligers die in hun vrije tijd zich inzetten voor het behoud van kleine landschapselementen. Bij deze club ben ik jarenlang penningmeester geweest. Het penningmeesterschap is dus niet nieuw voor mij, maar het gaat tegenwoordig wel heel anders dan toen, veel digitaal in plaats van op papier. In die tijd hebben we beide ook nog in het bestuur gezeten van het IVN in Gouda.

Barry de Vries

(BdV)

In 2016 ben ik mee gaan doen met de KNNV-Paddenstoelenwerkgroep in Woerden en ben toen lid geworden van de afdeling Gouda. Twee jaar terug heb ik me ook aangesloten bij de plantenwerkgroep van onze afdeling; een leuke groep "floristen", die regelmatig op pad gaat om zich te verdiepen in alles wat met wilde planten te maken heeft.

Veel leden van onze afdeling heb ik al ontmoet. Tot de anderen zeg ik: tot ziens, misschien op de eerstvolgende ledendag.

Barry de Vries

2026 is het Jaar van de Steenuil

Wie ooit in de felgele ogen van de steenuil heeft gekeken, vergeet dat waarschijnlijk nooit meer. Ze mogen zich dan ook verheugen in een grote populariteit, die overigens omgekeerd evenredig is aan hun geringe omvang (niet veel groter dan een merel). Helaas zien we tegenwoordig veel minder steenuilen op oude schuurtjes of rasterpaaltjes zitten. Daarom vraagt Vogelbescherming Nederland samen met Sovon Vogelonderzoek en de landelijke Steenuilenwerkgroep STONE in 2026 extra aandacht voor de steenuil.

Sterk afgenomen

In de eerste helft van de twintigste eeuw was de steenuil in ons land een algemene broedvogel, die alleen op de Waddeneilanden ontbrak. Inmiddels is zowel de verspreiding als het aantal steenuilen sterk afgenomen. In de jaren vijftig van de vorige eeuw werd de populatie nog op 25.000 paren geschat, terwijl de meest recente schatting (2018-2020) uitgaat van 8000 tot 9500 paren.

Deze terugloop heeft alles te maken met de intensivering van de landbouw. De steenuil is namelijk gebonden aan kleinschalig, halfopen agrarisch landschap. Daardoor komt hij tegenwoordig vooral nog voor in regio's waar dit type cultuurlandschap nog relatief veel te vinden is, zoals in de Achterhoek, Twente, delen van Noord-Brabant en het rivierengebied. Sinds de eeuwwisseling is de terugloop in aantallen gekenterd: over de periode 1990-2024 is de trend stabiel. Recent (vanaf 2012) is er zelfs sprake van een matige toename, met een jaarlijkse populatiegroei van 0,9 procent.

Steenuil

(MvR)

Verschil zand en klei

Achter deze toename zitten wel nuances verscholen. Op de meer oostelijk gelegen zandgronden van ons land – waar de meeste steenuilen broeden – doet de steenuil het namelijk beter dan op de kleigronden. In de afgelopen twaalf jaar neemt de steenuilenpopulatie ‘op zand’ met 1,8 procent per jaar toe, terwijl de populatie ‘op klei’ in diezelfde periode met 3,6 procent per jaar is afgenomen. Daarom gaan we in 2026 de verschillen tussen steenuilen op zand- en kleigrond en hun overleving nader onderzoeken.

De resultaten gaan we koppelen aan de nieuwste bevindingen van STONE's onderzoek naar de voortplanting van steenuilen en aan een nieuw zogeheten populatiemodel dat laat zien welke factoren de ontwikkeling van de Nederlandse steenuil populatie beïnvloeden. Daarnaast gaat STONE verder met hun onderzoek naar het verschil in voedselbeschikbaarheid op zand- en kleigrond in Nederland. Dit alles moet leiden tot een beter inzicht in hoe de steenuil het best geholpen kan worden.

Verbeterd leefgebied

Verder werken we aan een vernieuwde Erfwijzer, met daarin de meest recente informatie over hoe je een erf zo kan inrichten dat steenuilen ervan profiteren. Ook komt er een handleiding voor projectontwikkelaars, met daarin adviezen over hoe zij kunnen omgaan met steenuilen bij ontwikkelingsplannen. Vogelbescherming gaat ook een Steenuilenfonds opzetten. Dit fonds zal gericht zijn op het ondersteunen van partijen bij het geschikt maken van hun terreinen als leefgebied voor steenuilen.

Meer informatie vind je op de website sovon.nl/jaarvandesteenuil. Daar lees je ook meer over het onderzoek waar je tijdens het Jaar van de Steenuil aan mee kunt doen.

Bron: Website Vogelbescherming Nederland

Filmavond Infocentrum Heempad: natuur die we ons herinneren

Op 9 februari 2026 kwamen achttien leden en gasten samen in het Infocentrum Heempad voor de vertoning van de documentaire *'Het vergeten leven van Nederland'*. Een film die niet alleen beelden laat zien, maar ook iets raakt: onze eigen herinneringen aan de natuur van vroeger. Centraal stond het begrip natuuraamnesie – het idee dat het beeld van de natuur uit je jeugd je referentiekader wordt. Wat wij zien verdwijnen, is voor kinderen van nu simpelweg weer het 'nieuwe normaal'.

Een landschap dat steeds veranderde

De film nam ons mee op een tijdreis door Nederland. Rivieren als de Maas meanderden tientallen keren door het landschap en waren ooit getijdenrivieren vol zalm. Gebieden die nu verdwenen zijn, zoals De Beer bij de oude Maasvlakte, bleken ooit cruciale plekken voor vogels. De eerste visarenden werden daar gezien – een soort die gelukkig weer in opmars is. We zagen ook hoe natuur soms onverwachte ruimte vond in industriële gebieden zoals Europoort, en hoe kust, rivieren en onderwaterleven onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Tegelijk was er ook het besef van verlies: veengebieden, weidevogels als kievit en kempfaan en soorten die definitief verdwenen zijn. Dat deed pijn – en dat mocht er zijn.

Kunnen wij meebewegen met de natuur?

Een belangrijke vraag uit de film bleef hangen: *de natuur is er klaar voor om te herstellen, maar is de mens dat ook?* Waar we vroeger dachten in termen van beheersen en rechte trekken, wordt nu steeds duidelijker dat meebewegen met water en natuurlijke processen vaak betere resultaten oplevert. Niet alles hoeft maakbaar te zijn. Soms betekent herstel juist: ruimte geven en afwachten.

Herinneringen rond de kring

In het kringgesprek na afloop werd de film persoonlijk. Iedereen deelde zijn of haar eigen jeugdbeelden: sloten vol stekelbaarsjes, akkers met veldleeuweriken, mussen die overal zaten, vlinders die je nog gewoon kon vangen. Tegelijk kwamen ook andere herinneringen boven: gifspuiten in de landbouw, sloten vol dode vis, ruilverkaveling, verstedelijking en steeds meer mensen op steeds minder ruimte.

Wat opviel was dat veel deelnemers beseften: wat toen normaal was, zien we nu als onderdeel van het probleem. En andersom: soorten die we vroeger "gewoon" vonden, blijken nu bijzonder.

Somber én hoopvol

Het gesprek was niet alleen somber. Juist ook de positieve ontwikkelingen kwamen aan bod. De natuur blijkt veerkrachtig, soms verrassend sterk.

Meerdere deelnemers benadrukten dat je vooral beschermt wat je kent, en dat ervaringen in je jeugd bepalend zijn voor hoe je later naar natuur kijkt. Gerard bracht dit heel concreet terug naar het hier en nu: *“We maken wat ervan te maken valt”*. Met kleine ingrepen kun je verschil maken, als individu én als vereniging. Denk aan het bio-diverse maken van buurten, bewoners betrekken en het gesprek aangaan met gemeenten. De KNNV Gouda wordt daarbij steeds vaker gevraagd voor advies, metingen en participatie in beleid.

Van praten naar doen: paddentrek en eigen tuin

Ook kwamen actuele kansen voor natuurbescherming aan bod. Met de paddentrek in zicht is er een initiatief in voorbereiding om knelpunten zichtbaar te maken. Dieren worden nu nog te vaak doodgereden, bijvoorbeeld vanwege onoverkomelijke stoepranden. Door meldingen en foto's te verzamelen van (dode) amfibieën: padden, kikkers en watersalamanders kun je gericht actie ondernemen. Het invulformulier dient dan ingevuld te worden via:

<https://gouda.knnv.nl/meldpunt-natuur-2/>

In bijvoorbeeld de leden app en via het persbericht delen we de challenge van 40 dagen die start vanaf 14 februari op Valentijnsdag omdat de soorten rond die tijd opzoek zijn naar een date! Die uitkomsten kan KNNV Gouda weer delen met de gemeente en de participatieplicht, zo krijgt de natuur een stem. Daarnaast werd benadrukt dat we ook in onze eigen tuin veel kunnen betekenen. Soms door actief in te grijpen, soms juist door weinig te doen. Dat laatste is misschien wel mijn favoriete strategie: minder rommelen, meer kijken en tijd vrijmaken om echt de natuur in te gaan.

Samen invloed, dichtbij huis

De avond liet zien dat natuur niet alleen iets groots en abstracts is, maar iets wat raakt aan wie we zijn en waar we vandaan komen. Wat we ons herinneren, wat we doorgeven en waar we nu voor kiezen, bepaalt hoe het nieuwe normaal eruitziet.

Dank aan iedereen voor het open delen van herinneringen en inzichten. Gerard voor de concrete voorbeelden, en aan Frans voor het maken van de foto. Samen kunnen we, juist dichtbij huis, van betekenis zijn.

Ook danken we onze Groene Bondgenoten die de film beschikbaar heeft gesteld.

*Michiel Leegwater en
Renate van Galen*

Kolibrievlinders uit eigen tuin

Afgelopen januari hield ik een lezing over 'Van eitje tot vlinder'. Eén van de soorten die ik behandeld heb, was de Kolibrievlinder. Wie kent deze dag-actieve nachtvlinder niet. Een trekvlinder uit het zuiden die jaarlijks in wisselende aantallen gezien wordt met de meeste waarnemingen in augustus en september. Ze vliegen dan onrustig door de tuin van bloem tot bloem om met hun lange roltong de nectar uit buisvormige bloemen te zuigen. Niet voor niets werd deze soort vroeger dan ook wel de Onrustvlinder genoemd. Nog een andere oud-Nederlandse naam is Meekrapvlinder. Naast verschillende walstrosoorten benut deze soort namelijk ook Meekrap als waardplant. Vanaf de 17^e t/m de 19^e eeuw werd Meekrap in Brabant en vooral Zeeland verbouwd. Uit de lange wortels van deze plant kon namelijk de rode kleurstof 'alizarine' gewonnen worden die vervolgens gebruikt werd als grondstof voor verf. Toen eind 19^e eeuw een relatief goedkope manier werd uitgevonden om synthetische 'alizarine' te produceren, stortte de Meekrapteelt in.

Kolibrievlinder pop

(MM)

Een jaar of 10 geleden, had ik het geluk dat ik via internet een aantal stekjes van de Meekrap kon bestellen. Na een paar jaar kweken was de Meekrap sterk genoeg geworteld om ieder jaar voor een mooie struik te zorgen. In 2018 trof ik voor het eerst eitjes aan van de Kolibrievlinder. De eitjes worden al vliegend op de toppen van de Meekrap afgezet. De rupsen vreten namelijk graag de bloeiwijzen van de plant.

Het is grappig om te zien dat de rupsjes die uit het ei kruipen nog helemaal niet lijken op de volwassen rupsen die we meestal aantreffen. Ze zijn groengeel met zwarte stipjes, hebben kleine haartjes en een klein zwart pijltje. Na een vijftal keer vervellen, zijn de rupsen volgroeid. Ze zijn dan groen en hebben een kenmerkende zwartblauwe pijlstaart met een gele punt.

Tegen de tijd dat de rupsen klaar zijn om te verpoppen verkleuren ze en worden ze bruin. De verpopping vindt plaats in een losse cocon in de strooisel

laag. Het duurt nooit lang voordat de vlinders uit sluipen. Vaak komen de poppen al binnen 10 dagen uit. Dit proces moet ook voor de winter voltooid zijn omdat deze soort niet als pop kan overwinteren. In milde winters, waar we er steeds meer van krijgen, lukt het sommige vlinders wel om op beschutte plekken de winter door te komen. Dat is ook de reden dat we tegenwoordig soms al in maart of april de eerste Kolibrievlinders door de tuin zien vliegen.

Marcel Mikkers

Kolibrievlinder foeragerend

(MM)

Kolibrievlinder - eitje

(MM)

Kolibrievlinder - volwassen rups

(MM)

Kolibrie - imago

(MM)

Draadereprijs

(MvdV)

Fluitekruid

(MvdV)

Klein Hoefblad

(MvdV)

De Plantennamen info site van Maarten

Met mijn site: Plantennamen.info, ben ik ruim 15 jaar geleden begonnen na een plantenexcursie met de plantenwerkgroep van de KNNV. Iemand vertelde een leuk plantennamen-verhaal over de Slanke sleutelbloem (*Primula Eliator*). Dit verhaal (te lezen op mijn site) sprak mij erg aan. Want waarom en hoe zijn namen van planten ontstaan? Bijvoorbeeld waarom heet een Ratelaar eigenlijk Ratelaar?

Met veel hulp van o.a mijn zoon was mijn website geboren.

Van het één kwam het ander, en heb ik mijn site steeds meer uitgebreid en ben er nog steeds veel mee bezig om er nieuwe wetenswaardigheden op te zetten. De meeste foto's heb ik zelf gemaakt. Veel foto's zijn gemaakt in Gouda en omgeving. Er staan nu ruim 600 planten op.

Hieronder laat ik zien wat er zoal op mijn site te vinden is. Om een indruk te geven, gebruik ik één plant die we in het voorjaar weer zien: Klein Hoefblad (*Tussilago Farfara*).

Ga dus naar www.plantennamen.info en typ de naam van de plant in, in dit voorbeeld dus: 'Klein Hoefblad'. Na 3 letters zijn er al resultaten te zien. Klik op de naam van de plant. Aangekomen op de juiste pagina zie je meteen een foto van Klein Hoefblad. Boven deze foto zie je bij welke familie Klein Hoefblad hoort (*Asteraceae*) en welk geslacht (*Tussilago*). Als je op deze groene blokken klikt zie je meteen een lijst met andere planten uit de *Asteraceae* familie en uit het *Tussilago* geslacht.

Als een plant zeldzaam is of als ik er nog geen foto's van heb, is er altijd een tekening uit de Flora Batava of een geleende foto te zien.

Klein Hoefblad (MvdV)

Vingerhelmbloem

(MvdV)

Iets lager staat een algemeen verhaal over deze plant. Soms uitgebreid, soms ietwat kort maar altijd interessant! Aan het eind van het verhaal staat de bloeitijd van de plant.

Klein Hoefblad bloeit in februari, maart en april. Vaak staat er aan het eind nog een link naar een determinatie video van [Flora van Nederland](#).

Iets lager staat de verklaring van de Nederlandse naam. Vaak is deze eenduidig, soms twijfelachtig, soms gewoon onbekend. Ik ben niet over één nacht ijs gegaan om de naam te verklaren. Natuurlijk is de informatie op internet onuitputtelijk maar ik heb ook veel boeken. En die twee samen geven vaak een goed resultaat. Bij twijfel noem ik beide resultaten.

Daaronder staat de tegenhanger van de Nederlandse naam, de wetenschappelijke naam. Deze is nog interessanter. De volledige wetenschappelijke naam van Klein Hoefblad is *Tussilago Farfara* L. Na deze dubbele naam, bedacht door de beroemde botanicus *Carl Linnaeus*, staat altijd een afkorting. De L. staat natuurlijk voor Linnaeus. Onder deze naam staat de verklaring van deze twee woorden (*Tussilago* en *Farfara*). Daaronder staan altijd minstens twee afbeeldingen van de publicatie waar deze plant in is beschreven. In dit geval twee scans uit de *Species Plantarum* (geschreven in 1753 geschreven door Linnaeus). Deze publicatie is het uitgangspunt van de dubbele naamgeving.

Achter de wetenschappelijke naam van een plant staat vaak een afkorting van de botanicus, die de plant beschreven heeft bijv. *Scop.* (*Scopoli*) of bijv. *Sm.* (*Smith*). Zo zijn er tientallen afkortingen. Al deze botanici hebben de internationale flora, voornamelijk in de 19e eeuw, in beeld gebracht. Ik heb ze geëerd met een klein verhaal over hen, voorzien van afbeeldingen van hun publicaties. Zonder hen was Linnaeus nooit zo ver gekomen. Sommige botanici heb ik speciaal genoemd in het Menu onder het kopje 'Beroemde botanici'.

Nog iets lager staat de naam van deze plant in meerdere talen. Want lang niet alle namen zijn in het buitenland een letterlijke vertaling. Soms wel, maar dan erg leuk. Wat dacht u van bijv. de Franse naam voor Klein Hoefblad, *Pas-d'âne*. Dit betekent: Stap van de ezel. Tot nu toe staan er 9 talen. Soms staat er ook hier een afbeelding van een publicatie ter verduidelijking van het verhaal.

Onder deze buitenlandse namen staat altijd de paragraaf Ecologie & Verspreiding en een verspreidingskaart. Beide zijn afkomstig van de site verspreidingatlas.nl van Floron. Dit alles om in het kort te laten zien in welke omstandigheden en waar deze plant (in dit geval natuurlijk Klein Hoefblad) voor komt in Nederland.

Soms staat er een paragraaf tussen deze twee blokjes die heet Planten in het nieuws. De naam zegt het al. Meestal gaat het hier om een link naar de site naturetoday.com. Het gaat hier dan om een uitgebreider artikel om die plant

uit te lichten. Soms geschreven door bijv. iemand van Hortus Botanicus te Leiden. Als laatste, helemaal onderaan, staan verschillende foto's (die gemaakt zijn door mijzelf) om verschillende onderdelen van de plant te laten zien. Soms zijn er geen foto's. Dan moet ik ze nog maken.

Als laatste wil ik graag wat andere dingen toelichten die op deze site staan. Bijvoorbeeld helemaal onderaan staat altijd een blokje Suggesties of klopt er iets niet? Dit is heel belangrijk voor mij. Als u hierop klikt staat er een klein veldje om een fout te vermelden of een suggestie te doen. U hoeft geen emailadres in te vullen maar mag uiteraard wel. Deze website is inmiddels zo groot, dat een foutje of onjuistheid zo is gemaakt. Uiteraard staat boven aan de site ook een contactformulier. Deze is veel uitgebreider.

Bovenaan in het hoofdmenu onder het kopje Extra de knop Geocaching.nl. Met behulp van coördinaten is een cache te vinden. Eigenlijk een soort schat zoeken. Ik heb ook een cache ergens liggen. Ik heb een puzzel gemaakt om de coördinaten te raden en zo de cache/schat te vinden. Alle antwoorden zijn natuurlijk te vinden op deze site.

Bij deze menuknop staat ook een link naar stadsplanten.nl. Op deze blog staan heel veel leuke stukjes over planten die in de stad te vinden zijn. Ik schrijf soms ook een stukje voor dit blog. Elke week komt er een nieuw stukje uit.

Ik heb geprobeerd om heel veel planten te noemen op de site, die in het wild voor komen in Nederland. Maar nog niet alle soorten hebben een eigen artikel op mijn site. Ze worden wel genoemd onder het algemene verhaal. Mist u een soort, laat het mij dan weten.

Omdat je niet elke tekst klakkeloos mag overnemen heb ik een uitgebreide Bronvermeldingenpagina. Daar staat een lijst met sites en boeken die ik heb gebruikt om mijn eigen site mogelijk te maken. Naast boeken is het handig als je op een serieuze site laat zien welke bronnen je doorgeworsteld hebt. Al die informatie komt bijv. niet alleen maar van Wikipagina's. Dit is de derde pagina als je klikt op Hoofdmenu. Ook heb ik een soort botanisch woordenboek gemaakt. Sommige botanische termen zijn best wel ingewikkeld en niet in één zin te vatten. Op de gehele site vindt u deze termen en kunt u klikken op de link om in het woordenboek te kijken wat dit betekent.

Een heel verhaal en dan heb ik nog niet eens alles verteld. Één ding wil ik nog zeggen. Heeft iemand een tip of positieve kritiek. Mist iemand een plant. Of zie je een speling/typefout. Mail dan gerust naar contact@plantennamen.info of vul het contactformulier in.

Maarten van der Veer

Onderzoek naar libellen in Gouda

Libellen zijn insecten die deels in het waterleven en deels op land; zogenaamde semi-aquatische insecten. De libellen worden in twee groepen verdeeld: juffers en “echte” libellen. Een wat ongelukkig onderscheid omdat beide groepen tot dezelfde insectenorde horen libellen of Odonata. Het verschil is dat de juffers over het algemeen kleiner en tener zijn en gelijkvormige voor- en achtervleugels hebben. De “echte” libellen zijn over het algemeen groter en forser en hebben voor- en achtervleugels die verschillend van vorm zijn. De namen “gelijkvleugeligen” en “ongelijkvleugeligen” zou dan ook een betere benaming zijn. Niet alleen de volwassen dieren (de imago's) maar ook de larven hebben een verschillende basisvorm.

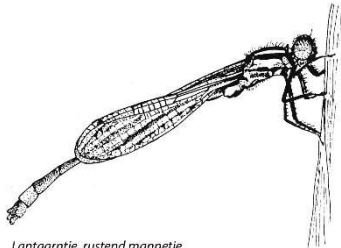
De larven van beide groepen zijn “roofdieren”. Maar de lengte van het larvenstadium verschilt. De larven van juffers leven over het algemeen niet langer dan één jaar in het water. De ongelijkvleugeligen leven over het algemeen langer in het water, sommige soorten zelfs tot vijf of zes jaar. Dit langere leven als larf staat bekend als “uitgestelde vlucht”. Beide groepen zijn voor hun leven afhankelijk van voldoende prooidieren: voor de larven allerlei kleine waterdieren en voor de volwassen dieren vooral allerlei ander insecten. Hierdoor zijn libellen goede indicatoren voor zowel waterkwaliteit als voor de kwaliteit van oevers.

Eind vorige eeuw is in Zuid-Holland en ook in Gouda onderzoek gedaan naar het voorkomen van libellen in relatie tot landschap bemerken, zoals helderheid van het water, aanwezigheid van beschoeiing, aanwezigheid van drijvende waterplanten en oeverbegroeiing traditionele. In 2000 is onder auspiciën van de gemeentelijke ecoloog Jan Dirk Kievit een uitgebreid onderzoek gedaan naar de verschillen tussen traditionele oevers met beschoeiing en oevers met natuurlijke kenmerken zoals een natuurlijke overgang tussen water en land. Hiervoor zijn toen 10 paar watergangen geselecteerd. Telkens één met een traditionele en één met een natuurlijke oever. De tellingen zijn per locatie op 2 x 50 meter uitgevoerd volgens de telmethodiek van de vlinderstichting. De tellingen vonden 8 x plaats tussen begin mei en half september. De telgroep bestond uit mensen die nu niet meer in Gouda actief zijn, waaronder enkele N.J.N.-ers, zoals Laurens Sparrius en Antoine van der Heide.

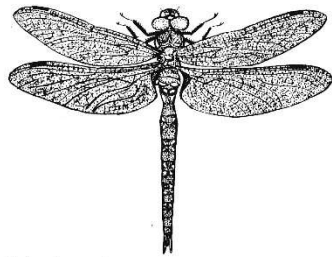
Tien jaar later werd de KNNV tijdens het reguliere overleg met de gemeente gevraagd het onderzoek te herhalen. We hebben toen op dezelfde locaties de tellingen gedurende een paar jaar herhaald. Daarvoor is toen een nieuwe telgroep bij elkaar gezocht. Het eerste jaar is besteed om met elkaar de verschillende locaties te bezoeken en de soorten te leren herkennen en de telmethodiek onder de knie te krijgen. Er waren toen verschillen met de eerdere inventarisatie.

Inmiddels is er in beheer en inrichting het een en ander veranderd. Het maaibeheer is anders, en op veel plaatsen zijn er beschoeiingen aangebracht. Ook het klimaat is veranderd. Om te kijken in hoeverre dit in de gemeente de biodiversiteit van semi-aquatische dieren heeft beïnvloed, kan een nieuwe telling inzicht geven door de beschikbaarheid van goede oude gegevens.

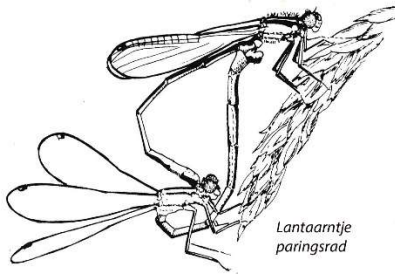
Goof H. Overbeek

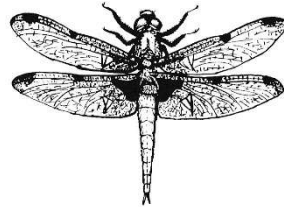
Lantaarntje, rustend mannetje
Het achterlijf is nagenoeg zwart, behalve één fel blauw puntje. Door met het "achterlichtje" te zwaaien geeft hij aan andere juffers te kennen: ga weg, ik zit hier

Bruine glazenmaker
Net als de Blauwe glazenmaker legt deze soort eieren in o.a. vermolmd hout of venige of bemoste oevers.

*Lantaarntje
paringsrad*

Viervlek
Deze soort kan onder gunstige omstandigheden zich zo sterk vermenigvuldigen, dat ze na het uitsluipen massaal gaan trekken, soms met duizenden

Getekend door Goof Overbeek

Activiteitenprogramma 2e trimester 2026

LET OP Aanmelding voor excursie altijd via: natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl tenzij er een ander mailadres wordt vermeld.

Voor de excursies die we per auto maken wordt van de meerijders een liftergeld gevraagd van 10 eurocent/km te verrekenen met de bestuurder.

Voor excursies is het raadzaam om zich tevoren bij de contactpersoon aan te melden via natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl. Aanmelding i.v.m.

beschikbaarheid van auto's of annulering i.v.m. slechte weersomstandigheden. De KNNV is niet aansprakelijk voor ongevallen en beschadiging of verlies van eigendommen.

Excursies kunnen worden uitgesteld of vervallen. Raadpleeg de website van de KNNV Gouda <https://gouda.knnv.nl/agenda/>, deze wordt geactualiseerd bij wijzigingen.

Activiteitenprogramma KNNV:

9 mei: Dagexcursie algemeen, Kapittelduinen

De Kapittelduinen bij Hoek van Holland maken deel uit van Nationaal Park Hollandse Duinen en zijn aangewezen als Natura 2000-gebied. In het voorjaar komt de natuur hier volledig tot leven. Dankzij de grote biodiversiteit is er voor iedereen iets te ontdekken: vlinders, libellen en juffers, bijen en wespen, bloeiende planten en volop (doortrekkende) vogels. Benieuwd wat er in mei vorig jaar is waargenomen? Kijk op waarneming.nl (zoek op Hoek van Holland – Kapittelduinen).

Tijdens deze excursie wandelen we ongeveer 6 km over onverhard terrein door open duingebied met vochtige valleien en een stukje strand. Voor en na de wandeling is er horecagelegenheid en de mogelijkheid om gebruik te maken van het toilet.

We reizen met het openbaar vervoer.

Verzamelen: om 9.00 uur bij ingang station Bloemendaalzijde.

Vertrek: om 9.11 uur per trein richting Rotterdam.

Excursieleider: Korina Jongenelen

16 mei: Nachtvlinders Heempad in Gouda

Bij goed weer (droog!) vanaf zonsondergang naar nachtvlinders kijken.

Tijd: 22.00 uur

Excursieleider: Marcel Mikkers

27 mei: Plantenexcursie Polder Bloemendaal

Polder Bloemendaal is een open waterrijk polderland met weilanden voor agrarisch gebruik en als wandelgebied ingericht voor recreatie. Een deel van

het gebied is natuur in eigendom van Staatsbosbeheer. Je kunt in de polder genieten van verre uitzichten en prachtige waterpartijen. Voor meer info www.stichtingweidsbloemendaal.nl.

We maken een mooie wandeling in dit groene veenweide- poldergebied met een rijke flora en fauna.

Kom je met de auto dan kun je parkeren in de buurt van Campanile Hotel, Kampenringweg 39, Gouda. Daarna is het 5 minuten lopen via Waddinxveensepad en Winterdijk naar de start locatie.

Start: 19:00 vanaf de kruising van de Otweg met de Winterdijk

Excursieleider: Peter Duits

20 juni: Dagexcursie vogels, Zouweboezem

In dit Natura 2000 gebied van Zuid-Hollands Landschap bij Ameide is het beheer gericht op het broeden van m.n. de zwarte stern en purperreiger. We hopen het aan- en afvliegen van de zwarte sterns en het voeren van de jongen op de nestvlotjes goed te kunnen zien. Van het beheer profiteren ook andere rietvogels, denk aan soorten als kleine karekiet, rietzanger, snor en blauwborst.

We zijn uiterlijk om 17.00 uur terug in Gouda. Onderweg naar huis is er een mogelijkheid om een café-met- toilet stop te maken.

Vertrek: 9:00 uur station Gouda (Bloemendaal zijde, Burgermeester Jamessingel tegenover Cinema Gouda)

Excursieleider: Vogelwerkgroep

24 juni: Plantenexcursie Noorderhout Gouda

Het Noorderhout vormt in Gouda een geluidswal voor de A12. De geluidswal is gevormd door grote hoeveelheden afval. Deze puinstort is in de jaren zeventig bedekt met een grote laag aarde en beplanting. Inmiddels is het een natuurgebied met een rijke flora en fauna waar vele wandelaars gebruik van maken. Ook is er een natuurspeeltuin. Deze avond wandelen we door een gedeelte van het Noorderhout en kijken naar planten, bomen en struiken. Ook mooi om insecten en vlinders te bekijken.

Start: 19:00 vanaf Ruitersclub Gouda, Bloemendaalseweg 26 Gouda

Excursieleider: Peter Duits

4 juli: Dagexcursie algemeen, Vlaggeduin

Dit jaar zijn er meerdere kansen om naar het strand te gaan. We gaan nu richting Katwijk, naar het Vlaggeduin, onderdeel van de Berkheide; Het Vlaggeduin is één van de mooiste zeedorpenlandschappen. Een korte

wandeling in de duinen, met ook de mogelijkheid het hoogste duin van Zuid-Holland te beklimmen (37 m)! Wat kun je tegenkomen? Nachtsilene, Wondklaver, Icarusblauwtje, Bruin Blauwtje, verschillende bijensoorten, Kneu, Braamsluiper, Bloedrode Heidelibel. Aansluitend schelpen zoeken op het strand en wie weet wat je daar nog meer ziet? Altijd verrassend en leuk aan de kust. We maken gebruik van horeca en bij warm weer hoort een duik in zee tot de mogelijkheden!

Vertrek: 9:00 uur station Gouda (Bloemendaal zijde, Burgermeester Jamessingel tegenover Cinema Gouda)

Excursieleider: Annemarie van Putten

17 juli: Nationale Nachtvliedernacht Heemtuin Goudse Hout in Gouda

Bij goed weer (droog!) vanaf zonsondergang naar nachtvlieders kijken.

Tijd: 22.00 uur

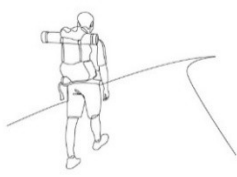
Excursieleider: Jaap

18 juli: Nationale Nachtvliedernacht in het Loetbos in Lekkerkerk

Bij goed weer (droog!) vanaf zonsondergang naar nachtvlieders kijken.

Tijd: 22.00 uur

Excursieleider: Marcel Mikkers

22 juli: Plantenexcursie Heemtuin Goudse Hout

De Heemtuin Goudse Hout is een mooi gebied om te wandelen. De heemtuin is een op oorspronkelijke wijze ingericht terrein van 3,25 hectare midden in recreatiegebied de Goudse Hout. De verschillende landschapsoorten geven samen een indruk van hoe het Zuid-Hollandse veengebied er uit ziet of gezien heeft. Vele vrijwilligers onderhouden deze tuin. Meer op de website www.heemtuingoudsehout.nl

Deze avond kijken we onder andere naar planten in de kruiden- en vliedertuin, het hooiland, de grienden en het rietland. Ook kun je hier mooie libellen, insecten en vlieders treffen.

Start: 19:00 bij de ingang van de Heemtuin Goudse Hout

Excursieleider: Peter Duits

15 augustus: Dagexcursie Leersumse Veld

Het Leersumse Veld en het stormpad op het Breeveen zijn samen te bezoeken, we bepalen op de dag zelf hoe ambitieus we de planning maken om door het gebied te wandelen. In het Breeveen is een pad gemaakt waar het herstel na een storm enkele jaren geleden goed bekeken kan worden. Op het Leersumse Veld bloeit hopelijk de heide. Vogels, insecten en planten zijn waarschijnlijk de aandachtspunten voor deze excursie. Vanwege de voorwaarden van Utrechts Landschap kunnen we het Breeveen met maximaal tien personen bezoeken. De horeca bij de Veldschuur is pas vanaf 12:00 geopend.

Vertrek: 9:00 uur station Gouda (Bloemendaal zijde, Burgermeester Jamessingel tegenover Cinema Gouda)

Excursieleider: Michiel Leegwater

28 augustus: Jaarlijkse Nachtvlinderavond Heempad

Bij goed weer (droog!) vanaf zonsondergang naar nachtvlinders kijken.

Tijd: 22.00 uur

Excursieleider: Marcel Mikkers

29 augustus: Dagexcursie Kwade Hoek/ Oostduinen van Goedereede

De Kwade Hoek met breed strand, slikken, getijde geulen vol zout, brak en zoet water, stuifduinen, kreupelhout en zilte vegetatie is een wild gebied welk vooral in de late zomer en vroege herfst iedereen aan zijn trekken laat komen: Bij laag water zijn leuke strandvondsten te verzamelen of garnaaltjes te zien in poeltjes terwijl er dan vaak zeehonden op zandbanken liggen en de vogeltrek reeds wadvogels laat terugkeren vanuit broedgebieden terwijl nog zomergasten aanwezig zijn in het duinstruweel of op de tussenliggende valleien waar in deze tijd een groot deel van de zilte vegetatie bloeit.

De Oostduinen zijn van de Kwade hoek gescheiden door een hoge zee-werende duin rug met een beschutte zuidoostkant waar warmteminnende insecten voorkomen: Er fladderen vlinders en op zandpaden komen leuke bodem bewonende wespjes en bijtjes voor, terwijl boven heldere duinplasjes van het drinkwaterbedrijf libellen jagen.

Vorig jaar deden we hier bijzondere waarnemingen: Zomertortel, wolfsmelkpijlstaart, zowel de fraaie rups als de mooie volwassen vlinder, harkwesp en als klap op de vuurpijl bij Ouddorp een totaal niet schuwe zwarte ooievaar.

De wandeling is circa 7km, heen langs laag water via het strand en terug door de Oostduinen.

Vertrek: 9:00 uur station Gouda (Bloemendaal zijde, Burgermeester Jamessingel tegenover Cinema Gouda)

Excursieleider: Kees Hendriks

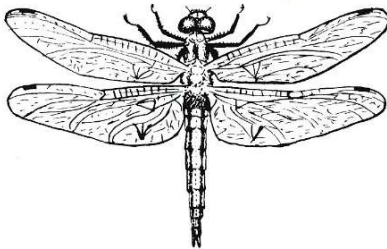
19 september: Dagexcursie Nieuwe Dordtse Biesbosch

Dit was een landbouwgebied dat is omgevormd tot een natuur- en recreatiegebied. Het dient sinds 2019 als buffer tussen NP De Biesbosch en de stad Dordrecht. In afstemming met de boswachter is een mooie, gevarieerde wandeling uitgezet van 6 km lang. We komen langs 2 vogelkijkhutten en nemen een vlonder pad en een stukje struinen mee in de route. Onderweg is er een divers vogelaanbod en volop kans om ook mooie andere waarnemingen te doen. Het is een gevarieerd, waterrijk gebied met rietvelden en vochtig grasland.

Horeca en toilet op 10 min rijden bij Van der Valk. We zullen ca. 16.00 uur terug zijn in Gouda.

Vertrek: 9:00 uur station Gouda (Bloemendaal zijde, Burgermeester Jamessingel tegenover Cinema Gouda)

Excursieleider: Wim Pijper

Gewone oeverlibel

Getekend door Goof Overbeek

Publieksactiviteiten KNNV en IVN:

Kijk voor de meest en laatste actuele informatie op de website van KNNV en IVN

Let op: bij sommige activiteiten moet je je aanmelden, kijk daarvoor op de website.

15-25 mei	<u>Week van de Biodiversiteit</u> (KNNV en IVN)
Officiële opening in Gouda:
Zaterdag 16 mei op het Heempad te Gouda
Tijd: inloop vanaf 13.00 uur
Programma rest van de Biodiversiteitsweek:
Locatie: diverse activiteiten op diverse locaties
Informatie: zie website KNNV en IVN
26 mei	<u>Wandeling: Ontdek de natuur op de Oude Begraafplaats</u> (IVN)
Prins Hendrikstraat 3, Gouda
Tijd: 19.00 uur/ Duur: 1-1,5 uur
7 juni	<u>Slootjesdag</u> (Activiteit Scharrelkids) (IVN)
Stadsakker, Goverwellepad, in Gouda
Tijd: 13.00 – 14.30 uur. Inschrijven verplicht
4 juli	<u>Nachtvlinders kijken aan de Oude Rijn</u> (KNNV en IVN)
Put van Broekhoven
Weijpoort 12, Nieuwerbrug aan den Rijn
Tijd: 22.00 uur in de theetuin “De Koffietuin”
5 juli	<u>Zomer op het Heempad</u> (KNNV)
29 augustus	<u>Nacht van de Vleermuis</u> (IVN)
18 september	<u>Stadswandeling: planten en fossielen</u> (IVN)
27 september	<u>Daar bij de molen!</u> (Herfstactiviteit Scharrelkids) (IVN)
Oukoopse Molen in Reeuwijk
Tijd: 13.00 – 14.30 uur. Inschrijven verplicht

Fotoverantwoording

We vinden het belangrijk om aan te geven wie welke foto heeft geleverd voor De Natuurvriend. De fotografen staan hieronder op een rij, voorzien van hun paraaf die bij de foto is terug te vinden. Heel soms is het voor de redactie niet mogelijk de fotograaf te achterhalen.

Voorpagina Foto: Blauwe glazenmaker (GO)

Ton Bos (TB); Huig Bouter (HB); Martijn van den Hoek (MvdH); Lourien van der Hoek (LvdH); Elwin van der Kolk (EvdK); Marcel Mikkers (MM); Onbekend (Onb); Goof Overbeek (GO); Wim Pijper (WP); Marius van Rouwendal (MvR); Maarten van der Veer (MvdV); Barry de Vries (BdV);

Grutto en Strandloper

(MvR)

Scholekster

(Onb)

Kievitens

(Onb)

Wulp

(MvR)

**De Natuurvriend is het orgaan van Natuurvereniging KNNV
Gouda e.o
Onderdeel van Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging
Het verschijnt drie maal per jaar.**

IJsvogel - Alcedo Atthis

(TB)

**Afzender:
Ledenadministratie
Jan Mayenlaan 4
2803 XL Gouda**